

Svälten i Xinyang

En studie av hungersnöden 1958-1960

En kandidatuppsats av
Johan Majtorp

Lunds universitet, Språk och litteraturcentrum, våren 2010
Handledare: Michael Schoenhals

Sammanfattning

Efter det Stora språnget framåt svepte en svår hungersnöd över Kina. En längre period av ofördelaktigt väder och vänsterextrem politik gjorde att Henan drabbades extra hårt av svälten. Samtidigt som kannibalism härjade så genomdrev provinskommitténs förste sekreterare Wu Zhipu (吴芝圃) även insamlingen av det då största bidraget till den nationella spannmålsreserven någonsin. Det var Wus nit i att förverkliga Mao Zedongs dröm om kommunism, natur och förstånd till trots, som fick situationen att gå från allvarlig till katastrofal. När situationen till slut blev ohållbar inledde provinsledarna en total mörkläggning. Bönderna utsattes för ofattbara grymheter för att dölja sanningen om svälten och rädda ansiktet på provinsens ledare. Det var denna mörka del av Kinas historia som fick namnet "Xinyang-incidenten" (信阳事件).

Abstract

The economic policies of the Great Leap Forward led to a nationwide famine in the end of the 1950s. The starvation was especially severe in Henan due to a lengthy spell of unfavorable weather and leftist political policies. The situation was further aggravated by Henan's province committee's first secretary Wu Zhipu (吴芝圃) insisting on making the most ambitious contribution to the national grain reserve to date. Wu's zeal and utter defiance of common sense in his quest to realize Mao Zedong's dream of communism turned a grave famine into a complete catastrophe. As cannibalism ravaged the province, the province leaders ordered a complete cover-up. The peasants suffered horrible cruelties at the hands of the cadres in order to hide the truth about the famine and save the faces of the province's leaders. This dark part of China's history was later given the name, "the Xinyang Incident" (信阳事件).

	3
Kartor	4
Förklaringar.....	5
Inledning.....	6
Frågeställning.....	7
Disposition	7
Källkritik.....	7
Avgränsning	7
Historisk bakgrund.....	8
<i>Anti-högerkampanjen.....</i>	<i>8</i>
<i>Det stora språnget framåt.....</i>	<i>11</i>
<i>Ett maktskifte i Henan.....</i>	<i>14</i>
Det Stora språnget och Xinyang.....	17
<i>Rekordskörden som försvann.....</i>	<i>17</i>
<i>Stor skörd, svår svält.....</i>	<i>20</i>
<i>Språnget återuppstår vid Lushan.....</i>	<i>21</i>
<i>Vädret vänder.....</i>	<i>22</i>
Xinyang-incidenten	24
<i>En hänsynslös jakt på säd</i>	<i>24</i>
<i>Kannibalism härjar i Xinyang.....</i>	<i>25</i>
<i>Gränserna stängs.....</i>	<i>26</i>
<i>Statens magasin svämmar över</i>	<i>28</i>
<i>Regeringen ingriper.....</i>	<i>29</i>
Slutsats 31	
Referenslista 32	

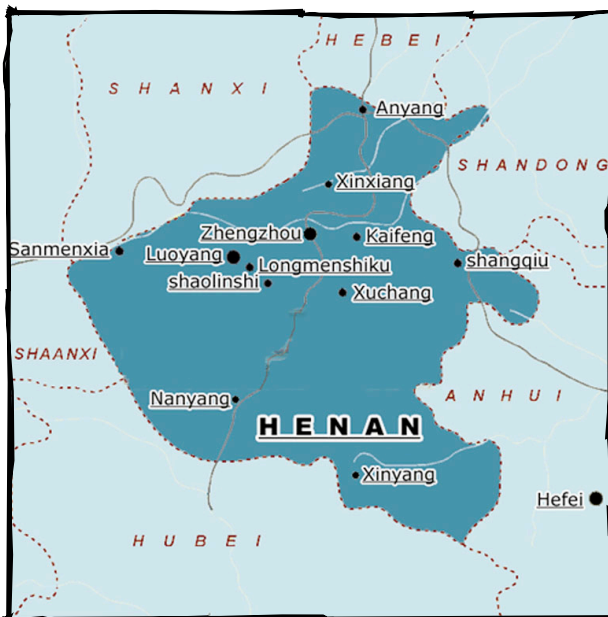
Kartor

Bild 1 - Kina och provinsen Henan

Källa: <http://mapsof.net>

Bild 2 & 3 - Provinserna Henan och Anhui

Källa: <http://english.dreams-travel.com>

Förklaringar

Enheter

1 mu = 0,0667 hektar

15 mu = 1 hektar

1 jin = 500 g

KKP

Kinesiska kommunistpartiet.

Kader

Statsanställda tjänstemän. Förväntades vara hängivna kommunister beredda att organisera och arbeta för att förverkliga den socialistiska revolutionen.¹

Gräsrotskader

En kader långt ner i hierarkin.

¹ <http://www.marxists.org/reference/archive/mao/works/red-book/ch29.htm>

Inledning

I december 1959 fick jag budet att tre av mina familjemedlemmar gått bort. Min far, en av mina farbröder och hans fru hade alla svultit ihjäl. Men det var det ingen som vågade säga. Frågade någon sade man att de insjuknat, att det var på grund av ödem de hastigt gått bort, men alla visste. Vägen hem till föräldrahemmet var en makaber syn; på en vägsträcka blott nio kilometer lång kunde jag räkna till fler än tio kroppar i diket, alla ihjälsvultna. Människor på väg som kollapsat av hungern. Stora köttstycken saknades på flera av likens armar och ben. Bortskurna. Uppätta. När jag sedan passerade Xingfufloeden skulle jag få se en syn som smärtade som om hjärtat mitt gråtit blod. På stranden hade mängder av ihjälsvultnas kroppar samlats till en stor hög. Staplade på varandra, säkert hundra kroppar. Väl hemma fann jag min kusin med föräldrar så svaga av hunger att de inte kunde röra sig; bara min mor hade ork nog att leta mat. Det fanns varken kraft att begrava de döda eller trösta de levande, så jag vände snart tillbaka. Blott dagar efter att jag återvänt till Xinyang fick jag åter bud om dödsfall i familjen, nu var bara min mor ensam kvar.²

- Yu Dehong (余德鸿)

Yu Dehong var sekreterare åt den högste civila ledaren i Xinyang och en av de som överlevde både förtryck och svältkatastrofen i slutet på 1950-talet. Hans familj och många andra fick sätta livet till under en hungersnöd som kom att sluka prefektorens var åttonde invånare.

² Yu Dehong, 痛忆“信阳事件”全程(上) “一, ‘信阳事件’的概况”;
Yu Dehong, 痛忆“信阳事件”全程(下) “五, 信阳事件的善后工作”

Frågeställning

Det har länge pratats tyst om det Stora språnget framåt och dess följder. Många historiker har konstaterat att språngpolitiken förde med sig svår svält och att mängder av människor dog, men väldigt lite har skrivits om den faktiska misär som drabbade de vanliga människorna. Än mindre är skrivet på svenska. Därför har jag valt att titta närmare på katastrofen som drabbade Xinyang-prefekturen i Henan. I uppsatsen försöker jag redogöra för det som sedermera kom att kallas för "Xinyang-incidentens" uppkomst, förlopp och slut, samtidigt som medborgarnas situation lyfts fram och exemplifieras.

Disposition

Efter en introduktion till det Stora språnget framåt och Anti-höger kampanjen följer en kronologisk genomgång av händelserna i Xinyang. Sammanvävt med en rent historisk överblick av händelseförloppet kommer ett flertal berättelser och exempel från personer av olika social ställning som överlevde svältkatastrofen att tas upp.

Källkritik

Några av uppsatsens källor härstammar från kinesiska historieblogger. På grund av censuren i Kina används ofta bloggar för att sprida information som inte skulle gå att publicera på annat sätt. På nätet finns därför flera väldigt seriösa bloggare med stora bibliotek som samlar och publicerar svåråtkomligt material. Även om material återfunnet på internet saknar tydligt ursprung bör det inte avfärdas rent slentrianmässigt. Den luttrade internetanvändaren hittar med några få sökningar i många fall samma material på bloggar som i de stora betaldatabaserna, detta tack vare många kinesers liberala syn på upphovsrätt. Dessutom har exempelvis författaren Yang Jisheng (杨继绳) bland annat använt sig av samma källor och återger samma information i sin bok *Gravstenar - En dokumentär av den stora svälten i 1960-talets Kina* (墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实), vilket kan sägas tala för internetbloggarnas pålitlighet.

Avgränsning

Uppsatsen omfång är begränsat till åren 1949-1960. I den historiska bakgrunden till uppsatsens huvudämne täcks 1949-1958: Anti-högerkampanjen, det Stora språnget framåt samt Anti-Pan, Wang Yang kampanjen. Xinyang-incidenten definieras ofta som perioden oktober 1959 till april 1960 men uppsatsen kommer att behandla perioden från det att provinskommitténs förste sekreterare Pan Fusheng avsätts 1957 fram tills dess att regeringen agerade i slutet av 1960. Uppsatsen kommer inte att beröra myndigheternas arbete med att kontrollera utfallet av och städa upp efter incidenten.

Historisk bakgrund

Anti-högerkampanjen

För att förstå vad som hände i Xinyang är det viktigt att först förstå den politik som präglade tiden samt dess ursprung. Grovt förenklat kan man säga att KKP:s övre skikt stod för politiken (och ideologin), medan dess utförande i mångt och mycket låg i händerna på lokala politiker och gräsrotskadrer. Den hätska atmosfären, jakten på att ständigt överträffa de ekonomiska produktionsmålen och den grymma behandlingen av bönderna som på landsbygden kom att bli kännetecknande för det stora Språnget framåt var inte enbart produkten av ideologisk övertygelse utan grundade sig även i en tveksam bakgrund och tveksamma kvalifikationer hos många kadrer. Vart kom då dessa kadrer från? I många fall fick de sina positioner under och efter successiva politiska kampanjer efter 1949, när deras föregångare fördömdes som högeravvikare, något som öppnade upp för ledare som var mera lyhörda för en hårdare partilinje.

Efter att KKP tagit makten och Folkrepubliken Kina grundades 1949 följde en period av regimkonsolidering. Decennier av inbördeskrig, krig och ockupation hade förstört stora delar av Kinas infrastruktur och statsapparat. Dessa skulle nu repareras eller återskapas från grunden enligt socialistisk modell. Skapandet av en modern stat kräver en utbildad elit i alla fält, inte bara ingenjörsteknik och ekonomi utan även inom historia, litteratur och samhällsvetenskap. För kommunistpartiets ordförande Mao Zedong (毛泽东) och KKP var dock målet i första fasen av statsbygget att etablera en stark regering kring vilken landet kunde enas under och att sprida och förankra Marxism-Leninismens värderingar i samhället.³

Det första steget i syftet att kontrollera landets intellektuella blev att placera dem i parti-kontrollerade yrkeskårer och fackförbund och locka dem med det som många av dem länge kanske saknat mest: trygg inkomst, bättre arbetsförhållanden samt struktur och standarder inom yrket. När administrativ kontroll över högskolor etc. väl var på plats övergick fokus ganska snart till att forma attityder i en pro-Sovjetiskt, mer revolutionär riktning. Detta försökte man åstadkomma genom att punktmarkera professorer och andra högt uppsatta personer i utbildningsväsendet som ansågs ha avvikande åsikter. Offren tvingades bekänna att de länge gått i kapitalismens ledband, uttrycka sina djupa skuld känslor över att ha svikit det kinesiska folket och sin tacksamhet till ordförande Mao och kommunistpartiet för att ha visat dem ljuset.⁴

Alla vetenskapliga fält blev mål för reform men extra tyngd lades på reformarbetet av de litterära kretsarna; ingenjörer, vetenskapsmän och ekonomer ansågs viktigare för den ekonomiska utvecklingen och gavs därför större spelrum.⁵

För att vara säkra på att den sanna läran verkligen tog fäste och slog rot organiserades även mer generella, rikstäckande kampanjer mot beteenden och egenskaper som ansågs avvika från socialismen. Enskilda måltavlor hängdes ut, kritiserades och förnedrades. Dessa kampanjer organiserades av partiet på central eller högre nivå vartefter aktivister på lokal nivå spred budskapet; ofta tvingades lokala politiker fylla en viss kvot av människor som inte var revolutionära nog och behövde reformeras.⁶

³ J.K. Fairbank, *China a New History*, s.361

⁴ Fairbank, MacFarquhar, *The Cambridge History of China*, s.234;
J.K. Fairbank, *op.cit.*, s.361

⁵ Fairbank, MacFarquhar, *op.cit.*, s.235-236

⁶ J.K. Fairbank, *op.cit.*, s.361.

År 1954 presenterade KKP offentligt detaljerna i sin första femårsplan (1953-1957) och ville därför försäkra sig om att denna ambitiösa ekonomiska plan hade folkets fulla uppmärksamhet. För att garantera att ingenting skulle avleda fokus från ansträngningarna på den ekonomiska fronten inleddes en ny våg av tankereform och åter igen var det bland litterära som man sökte sina syndabocker. Målet var att forma tidskrifter och litteratur till en positiv kraft som partiet kunde använda för att driva sin politik. Författare och journalister tvingades studera Marx och Lenin innan de skrev, samhällskritik och kritiskt tänkande skulle ersättas med positiv, kommunistisk framåtanda och skrivandet begränsades till ett fåtal av partiet förbestämda former.⁷

Denna andra våg nådde sitt klimax 1955 under kampanjen mot författaren Hu Feng (胡风). Moderniseringen av Kina skulle ske genom revolution och klasskamp och Hu Feng blev en symbol för de så kallade borgerliga intellektuella som kampen under denna fas skulle riktas mot. Således attackerades han inte bara inom akademiska cirklar i städerna utan bland hela landets befolkning. Hans privata brev beslagtogs, han isolerades från sina kollegor, han blev avskedad från sitt jobb, utsparkad ur sitt fackförbund och både han och hela hans familj blev fördömda av alla i sin omgivning. Till sist sattes han i fängelse och hans följeslagare i arbetsläger. Ödet som Hu Feng gick till mötes har av utländska historiker beskrivits som typiskt för vad som kom att hända intellektuella som inte ansågs tillräckligt "röda". Den naturvetenskapliga yrkeskåren betraktade tankereformprogrammet som de kulturelaterade kårernas ensak och tog därför avstånd från att delta i debatten; något som gjorde att deras revolutionära anda sades sakna entusiasm och de blev snart själva mål för "reform".⁸

Många var även offren som inte hängdes ut offentligt men ändå drabbades av tankereformkampanjerna. För att skrämman in folket i leden så stämplades några väl valda individer med åsikter som avvek från partilinjen som kontrarevolutionärer. De fick sedan sina karriärer och rykten förstörda och dömdes till omskolning i arbetsläger. För många blev förföljelserna till slut för mycket och självmord var vanligt förekommande inom akademiska kretsar under anti-Hu Feng kampanjens mest intensiva period.⁹

När partiet i slutet av 1955 närmade sig slutskedet av kollektiviseringen av jordbruket och skiftade över fokus till industrialisering var man åter i stort behov av akademisk expertis. Men den andra tankereformsvågen hade stött bort många av Kinas civila intellektuella och skrämt de återstående till tystnad med följderna att stor passivitet bredde ut sig i de akademiska cirklarna. För att blåsa nytt liv i dessa yrkesgrupper och få dem att bidra till samhällets utveckling lockade partiet nu med reformer samt större frihet och kreativt utrymme.¹⁰

I maj 1956 lanserades en kampanj där intellektuella utanför partiet uppmanades att öppet diskutera samhällsproblem och välkomnades att kritisera partiet och dess byråkrati. Denna lindring av det strikta regelverk som länge allvarligt hämmat kreativiteten hos författare och vetenskapsmän kom att gå under namnet "*Låt hundra blommor blomma och hundra tankeskolor tävla*" ("百花齐放"运动). Med nya ögon på gamla problem hoppades Mao undvika att byråkratin växte sig ineffektiv och stelbent samtidigt som de intellektuella blickades med mildare regler och större frihet att uttrycka sig.¹¹

Mao trodde, enligt många historiker, att de intellektuella vid det här laget var tillräckligt indoktrinerade för att eventuell kritik skulle vara konstruktiv och bidra till förbättringar av det

⁷ Fairbank, MacFarquhar, *The Cambridge History of China*, s.237, 240

⁸ Ibid., s.239-242

⁹ Ibid., s.242

¹⁰ Ibid., s.242-243

¹¹ Fairbank, MacFarquhar, *The Cambridge History of China*, s.243.

befintliga systemet och inte rikta sig mot partiet självt. Men de intellektuella visade sig alltså vara högst skeptiska till partiets hyckleri och förblev passiva; de hade lärt sig att om man stack upp huvudet kunde man mycket väl bli av med det. Först ett år senare, på våren 1957, efter mycket uppmuntran och påtryckningar från partiets sida, så kom kampanjen till sist igång. Man fick dock lite mer än vad man önskat sig. Åratal av uppdämd bitterhet träffade partiet som en flodvåg och det blev allt för tydligt att tidigare tankar och ideal suttit djupare rotade än vad som trots. Situationen eskalerade snabbt bortom partiets kontroll. På universitet anordnades demonstrationer, krav ställdes på yttrandefrihet och rösterna höjdes mot partiets maktmonopol. Till slut tvingade kritikens omfattning partiet att avsluta kampanjen blott fem veckor efter att den fått upp farten.¹²

Bestört över den respons som Hundra blommor-rörelsen genererat slog Mao och statsapparaten tillbaka genom att klassa alla kritiker som "borgerliga högerelement"; även de som var lojala partiet och genuint intresserade av att förbättra det råkade illa ut. Förfarandet var detsamma som under tankereform-kampanjerna men var den här gången långt mer genomgående och omfattade många, många fler människor. Straffet för att bli utpekad som ett högerelement var förutom en förstörd karriär och utfrysning från samhället även en längre vistelse i ett arbetsläger antingen för "reform genom arbete" ("劳改") eller för "fostran genom arbete" ("劳教").¹³

Anti-högerkampanjen markerar tydligt tidpunkten då Mao övergav tanken om de intellektuella som nyckeln till ekonomisk utveckling och satte istället hoppet till det vanliga folket. Vi vet idag att ca. 550 000 människor stämplades under kampanjen och många av dem ersattes av lojala kadrer ur arbetarleden för att stärka det revolutionära medvetandet hos nästa generation av ledare. Genom att ersätta Kinas intellektuella elit med utbildade fundamentalister kuvade partiet effektivt en akademisk arena som redan var svårt åtgången från åratal av tidigare förtryck. Fairbank kallar det till och med en regelrätt "halshuggning" av Folkrepubliken Kina.¹⁴

Hundra blommorna-rörelsen var tänkt att överbrygga avståndet mellan partiet och intellektuella och akademiker utanför partiet men den följande häxjakten på alla som deltog tjänade till att vidga gapet ytterligare. Effekten av denna utrensning skulle komma att uppenbara sig under Maos stora Språng framåt då utbredd korruption och ja-sägande bland kadreerna missledde politbyrån att tro att framsteg i jättekiv faktiskt var möjligt. När det blev tydligt att så inte var fallet såg många bara till sig själva, ljög och förskingrade vilket förvärrade krisen som följde Språnget och naturkatastroferna ytterligare. Trycket på lokala politiker och kadrer att leva upp till partiets visioner var en avgörande faktor bakom Xinyang-incidenten.

¹² Fairbank, MacFarquhar, *op.cit.*, s.252;
J.K. Fairbank, *China a New History*, s.364-365

¹³ Fairbank, MacFarquhar, *op.cit.*, s.254, 256-257

¹⁴ J.K. Fairbank, *op.cit.*, s.365-366;
Karlsson, Shoenhals, *Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer - Forskningsöversikt*, s.71

Det stora språnget framåt¹⁵

Hösten 1957 präglades av desillusionering bland kinas ledare, en besvikelse på utvecklingen inom jordbruk och industri, den bittra kritik som partiet fått utstå under Hundra blommorna-rörelsen under våren, för att inte nämna ett spirande missnöje med den Sovjetiska modellen som den kinesiska ekonomin baserats på. Utvecklingen av industrin var i Kina mycket hårdare knuten till jordbrukets utveckling än den var i Sovjetunionen. Därför ansåg många att den Stalinistiska modellen inte passade Kina och att en ny riktning behövdes istället.

För att blåsa nytt liv i Kinas ekonomi och samtidigt stärka den kommunistiska andan så framförde Mao Zedong ett förslag på en ekonomisk plan som i ett stort kliv skulle förvandla Kina till en modern och socialistisk stat. Genom att kanalisera den slumrande arbetskraften hos Kinas flera hundra miljoner bönder skulle Kinas industrialisering rivstartas. Den ekonomiska planen fick namnet det Stora språnget framåt.

För att massmobilisera landets arbetskraft reste Mao och andra medlemmar av politbyrån riket runt för att bedöma det ekonomiska och politiska läget och för att utarbeta strategierna som språnget skulle baseras på. Deras resor till olika delar av landet avslutades med att Språnget sjösattes den 5 maj 1958 vid kommunistpartiets 8:e partikongress andra session i Beijing.

Med Mao, Marx och Stalin som ledstjärnor så skulle folket föra utvecklingen i stora språng istället för sakta men säkert som annars var normen. För att engagera och inte minst kontrollera Kinas 500 miljoner bönder skapades en ny minsta organisatorisk enhet på landsbygden. Istället för den tidigare enheten xiang (乡) (som på engelska brukar översättas med *township*), infördes en vidareutveckling av jordbrukskollektiven (农业生产合作社): folkkommunen. Dess ansvar utökades och folkkommunen ansvarade för all utbildning, industri, handel, militär och jordbruk i dess närområde. Dessutom överläts all privat egendom, land och utrustning till kommunens ägo för att omfördelas efter behov och utnyttjas maximalt. Kommunerna var betydligt större än jordbrukskollektiven med en storlek på 2 000 hushåll eller ungefär 10 000 människor, vilket typiskt betydde en kommun per xiang.

Bild 4 - Mao Zedong inspekterar skörden i Qiliyings folkkommun, Augusti 1958, Henan

Källa: Wang Mengchu, ”大跃进”亲历记, s.54

¹⁵ Om inte annat anges så har innehållet i denna inledande historiska bakgrund baserats på sidorna 7-336 i *The Origins of the Cultural Revolution 2: The Great Leap Forward 1958-1960* av Roderick MacFarquhar.

Kinas rejäla befolkning till trots så skapade de stora satsningarna på industri ett enormt underskott av arbetskraft; plötsligt behövdes det mångdubbelt fler industriarbetare av alla sorter. Miljoner bönder fick därför byta arbetsuppgifter och många var dessutom tvungna att flytta in till städerna. Marknader och företagande förbjöds och de nya kommunerna kom istället att ta hand om individens alla behov medan individen själv arbetade. Dagensinternat hanterade barnomsorgen och all matlagning sköttes i stora kommunala matsalar för att befria kvinnorna från hemmet. Allt för att frigöra arbetskraft. Kommunen tillhandahöll även när detta var möjligt badhus, äldreårdshem, skradderier, barberare och alla andra faciliteter medborgarna kunde tänkas behöva; allt drivet i offentlig regi.

Ett annat radikalt sätt att skapa kvalificerad arbetskraft, höja kunskapsnivån hos arbetarna och ta tillvara på den "outnyttjade" arbetskraften som studenterna utgjorde var att låta skolor driva fabriker och byggprojekt med elever som arbetskraft samtidigt som fabriker öppnade skolor och bedrev undervisning på deltid.

I vissa delar av landet infördes även ett system av utlovade "garantier" där invånarnas mest grundläggande behov tillgodosågs utan kostnad, till exempel mat, kläder, sjukvård, undervisning och värme på vintern. Folkkommunen som samhällsform var av många anledningar av stor ideologisk vikt för de kinesiska kommunisterna och systemet av garanterade förnödenheter sågs som en socialistisk milstolpe och en historisk händelse utan like.

För att hålla moralen och Språngets tempo uppe så jobbade regeringens propagandaavdelning på högvarv. Livet i kommunerna genomsyrades totalt av Språngets anda, rekordskörd efter rekordskörd rapporterades, dikter och sånger skrevs om lyckan i att arbeta tillsammans och kollektiviseringen som vägen till det socialistiska paradiset propagerades.

Bild 5 - Många bönder tjänstgjorde även i hemvärdnet, Dongjiaos folkkommun, Zhengzhou, Henan

Källa: Wang Mengchu, "大跃进"亲历记, s.142

Under den andra halvan av 1958 skapades ett massivt hemvärn till försvar mot den "hotande" invasionen från de "imperialistiska" amerikanerna. Som följd militäriserades livet i kommunerna och befolkningen fostrades likt riktiga soldater att äta tillsammans, sova tillsammans och arbeta tillsammans; vapen bars till fälten, det sjöngs kampsånger och på kvällstid anordnades drillövningar. Överallt hölls högsta beredskap. Militäriseringen tjänade till att ytterligare ena folket kring partiet och hålla entusiasmen för Språnget uppe.

Utan kommunerna hade det inte varit möjligt att generera de miljarder arbetsdagar som det stora Språnget framåt krävde. För att inte tala om rollen de spelade i att kontrollera befolkningen och hålla moralen uppe när Språnget började stöta på motgångar. De var även utgångspunkten för storsatsningen på ståltillverkning som var den andra centrala delen av Språnget.

Redan före 1949 hade järn och stål blivit oerhört eftersökta råvaror. Efterkrigstidens industri, jordbruk, byggsektor och militär behövde alla råmaterial till samhällets återuppbyggnad. Stålet var även bränslet den kommande tillverkningsökningen drevs på, vilken Mao betraktade som nyckeln till en framgångsrik och utvecklad nation. Därför beslutades vid Beidaihe (北戴河)-konferensen den 17:e augusti 1958 att målet för årets stålproduktion skulle dubblas från fjolårets 5,35 miljoner, tredubblas igen under 1959 till 30 miljoner ton och till sist tangeras Sovjetunionen 1960 med 60 miljoner ton årligen.¹⁶

Med bara några få månader kvar på året kastades så Kina in i ett frenetiskt smältande för att uppnå de nya målen i tid. Överallt i hela landet upprättades småskaliga stålverk och i varje kommun fanns det smältugnar på bakgårdarna. Både fokus och arbetare flyttades från jordbruk till stålproduktionen. Trots att 1957 års 9 miljoner industriarbetare ökade under 1958 till (på pappret) mer än 25 miljoner så var det ändå inte nog. I oktober uppmanades därför kineserna att samla alla föremål av metall för nedsmältning. Lydigt smältes grytor, dörrhandtag, spadar och verktyg ner och på vissa platser skövlades även hus och fruktträd för att hålla ugnarna igång. Efter febril aktivitet uppnåddes till slut målet i mitten på december. Samtidigt som resultatet av denna enorma arbetsinsats firades som en socialistisk triumf ruttnade oskördad säd och grödor på fälten.

Mao hade sedan före Språnget undergrävt åsikterna hos vetenskapsmän för att kunna visa på sanningen i människan som den främsta resursen utan att bli kritiserad. Vid flera tillfällen rensade han sedan ut alla som motsatte sig honom själv eller den politiska riktning han valt; under 1959 även höga partimedlemmar och nära allierade som försvarsminister och vice premiärminister Peng Dehuai (彭德怀). Detta gjorde att ingen varken lyssnade till förnuft från exempelvis agronomer och ekonomer eller vågade kritisera honom. Resultatet blev att inga kadrer vågade rapportera någonting annat än goda nyheter och kommuner och provinser tävlade sinsemellan om att presentera de bästa resultaten; resultat som blev mindre och mindre verklighetsförankrade och till slut rena lögner. Denna brist på sanningsenlig statistik gjorde att partiledningen fattade ytterligare dåliga beslut som gjorde att situationen eskalerade fullständigt.

År 1958 var ett rekordår med otroligt gynnsamt väder som i viss utsträckning dolde Språngets problem. Tyvärr bidrog detta till tron på att de nya metoderna faktiskt kunde ge de hundratals om inte tusentals procent större skördar som propagandan utlovade. När sedan vädret försämrades året efter och följdes av tre år av naturkatastrofer så fallerade jordbruket totalt. Torka, översvämningar, tyfoner och svärmar av skadeinsekter förstörde mer än hälften av brukade arealen; i vissa fall upprepade gånger. Först långt senare har det konstaterats att skörden 1959 som då rapporterades till 270 miljoner ton egentligen bara uppgick till 170 miljoner ton, en minskning med 15% från året innan!¹⁷

Eftersom staten anskaffade spannmål¹⁸ till städerna enligt uppblåsta siffror lämnades således inte något kvar till varken utsäde eller bönderna själva, vilket förvärrade bristen på mat ytterligare. Med alla reserver uppätta, för få bönder på fälten, ödelagda åkrar och stort skördespill så blev läget snabbt kritiskt och en katastrof nalkades.

¹⁶ Roderick MacFarquhar, *The Origins of the Cultural Revolution* Vol. 2, s.90

¹⁷ *Ibid.*, s.328

¹⁸ Med "statlig sädesanskaffning" åsyftas indrivningen av jordbruksskatten (征购), det statliga monopolet på säd som förser städer och mindre bördiga delar av Kina med mat.

Förutom stora ekonomiska förluster gav Språnget även upphov till mycket mänskligt lidande och en rad svåra samhällsliga problem. Flytten av människor fram och tillbaka mellan landsbygd och städer, de sociala problem och påfrestningar som uppstod vid anpassningen till det nya livet i kommunerna samt utbildningssystemet som nästan helt sattes ur spel av de nya riktlinjerna för manuellt arbete var bidrog alla. En annan effekt av kommunerna och politiken Mao drev under 1957-1960 var den ideologiska konflikt som uppstod mellan Sovjetunionen och Kina. Konflikten ledde till ett uppbrott mellan länderna och hemkallandet av de tusentals sovjetiska vetenskapsmän som var stationerade i Kina. Alla de forsknings- och infrastruktursprojekt som skrotades på grund av detta kan sägas blev spiken i kistan för den kinesiska ekonomin.

Det dåliga vädret hade man fått leva med oavsett vilken politik som bedrevs, men dess effekter hade kunnat lindras. Ett kritiskt misstag enligt MacFarquhar var beslutet att sätta målen för stålproduktionen orimligt högt. Ett annat misstag var avskedandet av Peng Dehuai vid centralkommitténs 8:e sammanträde i Lushan, augusti 1959. Det tvingade Mao att återuppliva Språnget för att visa att den bakomliggande politiken hade varit korrekt och på så sätt rädda ansiktet. Hade dessa två misstag uteblivit skulle åren efter Språnget sett annorlunda ut. Maos tänkta Stora språng framåt blev till slut ett enormt kliv bakåt, som han själv var ytterst ansvarig för och som det skulle ta många år att städa upp efter.

Ett maktskifte i Henan

Henan åtnjöt stor uppmärksamhet i sin position som en av de mest "progressiva" provinserna under det Stora språnget framåt. Att Henan positionerade sig som mönsterprovins och förebild var till stor del provinskommitténs andre sekreterare Wu Zhipus förtjänst då han idogt och med stor entusiasm implementerade den nationella partiledningens politik.¹⁹

Det som möjliggjort Wu Zhipus befordran till förste sekreterare och därmed stärkte hans position och inflytande var avskedandet av den tidigare förste sekreteraren Pan Fusheng (潘复生) och den påföljande häxjakten som denne fick utstå tillsammans med vice generalsekreterare Wang Tingdong (王庭栋) och provinskommitténs sekretariats sekreterare Yang Jue (杨珺).²⁰

Författaren Yang Jisheng gör i sin bok *Gravstenar - En dokumentär av den stora svälten i 1960-talets Kina* ett försök till att sprida klarhet i svältkatastrofens förlopp och följder. Till underlag för kapitlet om Henan och Xinyang har han bland annat sina egna intervjuer med Yang Jue samt Wang Tingdongs memoarer. Början på Pan Fushengs sjukledighet fr.o.m. juli 1954 var en avgörande faktor till hur politiken i Henan kom att föras under 1950-talet. I hans ställe blev nämligen den Henan-födde Wu Zhipu utsedd till ställföreträdande förste sekreterare och med honom följde en på flera områden påtagligt radikalare och extremare politik.²¹

När Pan Fusheng tillfrisknat var kollektiviseringen av landsbygden redan i full gång. Pan och Wu hade enligt Yang Jisheng stora meningsskiljaktigheter vad gällde hur kollektiviseringen hade respektive borde ha implementerats. Wu ansåg att desto större kollektiv desto bättre; Pan fruktade däremot att jättekollektiv skulle bli svåradministrerade. Wu förespråkade massuppfödning av boskap i kollektiven; Pan ansåg att detta kom att resultera i svår misskötsel och rekommenderade istället en variant med mindre gårdar och färre djur. Wu ansåg att kollektivens medlemmar borde förlita sig helt på kollektivet och avsäga sig all privat mark och egendom; Pan hävdade att friheter som rätten att bedriva småskaligt arbete, hantverk och jordbruk för egen vinning var oundgänglig för

¹⁹ Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.93-97

²⁰ Ibid., s.78

²¹ Ibid., s.80

böndernas ekonomi. Dessutom hade Wus snabba införande av kollektiven gett upphov till påtagligt missnöje bland många av deras medlemmar vilket kuvats med hot, tvång och misshandel.²²

När Pan Fusheng april 1957 åter var tillbaka på sin post som förste sekreterare började han omedelbart att åtgärda det som han ansåg var otillräckligt, opassande eller rent av felaktigt. Till sin hjälp hade han Yang Jue och Wang Tingdong, vilka båda delade hans åsikter om kollektiviseringen. Nya riktlinjer publicerades den 25 juni 1957 med provinskommitténs stående kommittés godkännande och gick under namnet *Punkter för spridning*^{23,24}

Lite förenklat kan man säga att Pan Fushengs agerande gick stick i stäv med de starka politiska vänstervindar som blåste vid tiden. Samtidigt umgicks Mao med planer på en språngbaserad ekonomi, och många ledare var optimistiska inför framtiden och åsidosättandet av vetenskaplig expertis gjorde att en känsla av att "allt är möjligt" börjat breda ut sig. Speciellt i Henan, som Wu ville skulle vara tongivande i utvecklingen mot ett kommunistiskt Kina, blev friktionen stor. Xinyangs prefekturkommittés sekreterare Lu Xianwen (路宪文) skriver i sina memoarer att de nya riktlinjerna blev väl mottagna bland provinsens bönder, men när rapporter om deras popularitet presenterades vid provinskommitténs 5:e plenum i augusti knappt två månader senare så anklagade Wu Zhipu Pan Fusheng för att motarbeta kollektiviseringen, för att vara högeropportunist, och beskrev hans "*Punkter för spridning*" som inget mindre än kapitalistisk propaganda. Efter att Wu börjat att peka finger och avfyra den ena salvan anklagelser efter den andra beslutade provinskommittén snabbt att återkalla riktlinjerna och återgå till att följa Wus direktiv. Det dröjde dock tills maj året därpå och KKP:s åttonde partikongress andra session innan Pan Fusheng, Yang Jue och Wang Tingdong officiellt avskedades och Wu utsågs till Pans efterträdare. I praktiken hade dock Wu från och med provinskommitténs 5:e plenum makten i Henan.²⁵

Genomgående för de allra flesta källor rörande Xinyang-incidenten är bilden av det politiska klimatet som oerhört hästkt; även mindre avvikelser från partilinjerna kunde räcka för att bli stämplad som ett högerelement med straff som sträckte sig från ändlösa självkritiska bekännelser i skrift och offentliga fördömanden till degradering och fysisk misshandel. Från Centralkommitténs generalsekreterare i Beijing, Deng Xiaoping (邓小平), kom instruktioner om att kritiken av Pan Fusheng strikt skulle hållas inom partiet. Detta till trots fortsatte Wu Zhipu att attackera Pan, Yang och Wang offentligt. I tidningar och radio avslöjades och kritiserades ständigt Pan, Yang och Wangs "brott" mot partiet; nidsbilder och affischer pryddes väggar och till och med teaterpjäser på ämnet sattes upp. Baserat på sina intervjuer med Yang och Wangs memoarer så återger Yang Jisheng en rad exempel på den behandling som de fick utstå: att på gatan ropa ut sina bekännelser i timal tills halsarna var torra; att varje eftermiddag stå i ring där människor skrek, förolämpade, slog och sparkade dem; fönstren till deras hus slogs ideligen sönder av stenar som kastats och en grupp småflickor påstås ha blivit skickade att urinera in genom deras trasiga fönster.²⁶

²² Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.79

²³ Rapportens fulla namn var 有关奖励发展农业生产、争取秋季大丰收的宣传要点 [Punkter för spridning angående belöning och uppmuntran vid utveckling av jordbruksproduktion och i strävan mot en höstskörd av rekordmått] men förkortas ofta till *Punkter för spridning*.

²⁴ Yang Jisheng, op.cit., s.80-81;
Li Ruojian, 庶民右派: 基层反右运动的社会学解读, s.64

²⁵ Lu Xianwen, "信阳事件"的历史, 社会根源及经验教训(上);
He Libo, 吴芝圃与河南的"大跃进", s.22

²⁶ Yang Jisheng, op.cit., s.83-85;
Liu Liqiang, "信阳事件"后刘建勋在河南, s.65

Pan, Yang och Wang kom 1957 att personifiera anti-högerkampanjen i Henan. Efter att vice premiärminister Tan Zhenlin (谭震林) vid en kaderkonferens den 15:e juli 1958 gratulerade Henan till segern mot Pan Fusheng och högeropportunisten ökade intensiteten i den politiska striden mot högern ytterligare. De som ställde sig i någon grad tvivlande eller bara var av en annan åsikt än den officiella partilinjen beskyldes för att baktala utvecklingen i provinsen²⁷; detta i sin tur ledde till att folk fann sig stämplade som "tvivlare" vilket jämfördes med att sympatisera med Pan, Yang och Wang. I mängder av län över hela Henan vaskades det fram "*små Pan-Yang-Wang*" som i många fall fick utstå än värre behandlingar än Pan, Yang och Wang själva.²⁸

Anti-Pan, Yang, Wang kampanjen ("反潘杨王"运动) fick utan tvivel allvarliga följder och vissa anser att svälten i Henan och Xinyang-incidenten aldrig skulle uppstått om Wu Zhipu inte tagit makten.²⁹

²⁷ Ett vanligt återkommande uttryck som syftar på de inbillade framstegen mot visionen av det kommunistiska idealsamhälle som det Stora språnget framåt skulle förverkliga (大好形势).

²⁸ Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.85

²⁹ Ibid., s.78

Det Stora språnget och Xinyang

Rekordskörden som försvann

Det som orsakade svälten i Xinyang-området var i första hand brist på spannmål. Hur kunde då detta ske när 1958 skördemässigt var ett rekordår? Det finns ingen enskild orsak utan det var snarare en kombination av flera faktorer som låg till grund för de problem som uppstod. Det faktumet att vädret faktiskt var oerhört gynnsamt minskade effekten av det stora spill och den överkonsumtion som de kommunala matsalarna och de stora infrastrukturprojekten till en början gav upphov till. Dock ledde retoriken och propagandan kring det Stora språnget till att många län levde vida över sina tillgångar samtidigt som falska skörderapporter bidrog till att driva upp målen för den statliga sädanskaffningen. Till slut tog maten helt enkelt slut och i kläm hamnade Xinyangs bönder.

Efter att Pan Fusheng blivit utmanövrerad var Wu Zhipu nu fri att förverkliga sin vision av Henan som den mest "progressiva" av Kinas provinser. Och Wus ambitioner var inte låga. Vid den viktiga Chengdu-konferensen i mars 1958 kungjorde han inför Mao och andra partiledare att Henan avsåg att förverkliga den nyligen publicerade 12-årsplanen för 1956-1967, med dess 4 stora mål³⁰, inom loppet av ett enda år. Detta var något som till och med Mao Zedong själv ställde sig tveksam till. Dock skall Mao vid konferensen samtidigt uppmuntrat Wu och vid ett tillfälle i sann Stora språnget-anda sagt: *"Kanske går det att genomföra till viss del...Låt Henan försöka, ge dem ett år. Om de lyckas kan vi alltid låta varje provins genomföra ytterligare ett språng nästa år."* Påtryckningarna uppifrån, från Wu och provinskommittén, att leva upp till de orimliga målen kan i många fall sägas vara den direkta orsaken till att situationen i Xinyang gick från allvarlig till katastrofal.³¹

Det är svårt att säga exakt när fenomenet med överdrifter och de falska rapporter³² började att anta systematiska former, men oavsett när så var uppskjutning av den första så kallade statistiska "sputniken"³³ sommaren 1958 startskottet på länens kapplöpning till höstens bästa skördesiffror. Från Chayashans folkkommun rapporterades att en åker producerat i snitt 2 105 jin vete/mu, vilket var mångdubbelt mer än vad som normalt lät sig skördas. Detta pågick under samma tiden som Anti-Pan, Yang, Wang kampanjen (under vilken anti-högervindarna blåste kraftigt) vilket gjorde att de län som *inte* rapporterade liknande skyhöga skördesiffror och de som betvivlade dessa skörderapporters sanningshalt riskerade att stämplas som högervridna. Således tvingades Chayashans kommunchef på order uppifrån ta fram ytterligare en vetesputnik bara fyra dagar efter att nyheten om den första publicerats i *Folkets Dagblad*. För att åstadkomma detta räknades denna gång tio mu samman till en enda för att nå 3 854 jin vete/mu.³⁴

Allt eftersom nyheten spred sig dök det överallt upp större och större sputniker. Några av de största var Dongfengs kommuns veteskörd på 7 239 jin, Jigongshans kommuns rårissskörd på 48

³⁰ De fyra stora målen syftar på långsiktiga skördemål för tre regioner längs Gula Floden ("四, 五, 八"), utöka konstbevattningen, utrota de fyra pesterna (råttor, flugor, myggor och sparvar) samt utrota analfabetism.

³¹ Jia Yanmin, "大跃进"时期的河南农村公共食堂, s.60-61;
Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.88-89

³² Fenomenet med ständigt större och mer oralistiska överdrifter av skörde- och produktionssiffrorna som drabbade inte bara Henan utan hela Kina, är det som på kinesiska kallas "浮夸风" eller "överdrifternas vind".

³³ En sputnik (卫星) [satellit] var ett fabricerat produktionsresultat av storslagna mått, till exempel en massiv skörd av säd eller en rekordstor månadsproduktion av stål.

³⁴ Yang Jisheng, op.cit., s.88-92;
Lu Xianwen, "信阳事件"的历史, 社会根源及经验教训(上)

925 jin³⁵ och en sugga i Gaoyues kommun som sades ha fött 64 kulingar vid ett och samma tillfälle.³⁶

Alla falska rapporter blåste på detta sätt upp skörden 1958 upp från 28,1 miljarder jin till 70,2 miljarder jin och skörden 1959 från 21,76 miljarder jin till 45 miljarder jin. Det var dessa siffror som sedan låg till grund för indrivningen av den statliga jordbruksskatten vilket resulterade i en grav överanskaffning. Som synes i *Tabell 1* var Henans kvot för 1958 uppe i 9,98 miljarder jin³⁷, en ökning på 64% mot året innan, och 6,78 miljarder jin för 1959, en ökning på 5,7% mot 1957 samtidigt som den faktiska skörden minskat med 11,6% jämfört med samma år. Denna diskrepans mellan faktiska resultat och de siffror som provinskommittén rapporterade till partiets centralkommitté skulle leda till stora problem när indrivningen av jordbruksskatten väl skulle genomföras.³⁸

Tabell 1 - Producerad säd i Henans provins och tillhörande skatt

År:	1957	1958	1959	1960	1961
Producerad säd (miljarder jin)	24.60	28.10	21.76	18.59	14.42
Jordbruksskatt (miljarder jin)	6.39	9.98	6.78	2.66	2.26

Källa: Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.92

Förutom stålproduktion och konstbevattning var kollektiviseringen av landsbygden ett område där Wu Zhipu ville visa framfötterna. Införandet av kollektiv beskrev han och andra som ett nödvändigt steg på vägen mot kommunism och ideologiskt viktigt för partiet. Vikten av kollektiven i partiets vision framgår av den i propagandan vanligt förekommande ramsan "*Kommunismen är himmelen, folkkommunen är den gyllene bron*" ("共产主义是天堂, 人民公社是金桥") eller varianter på denna.³⁹

Under det Stora språnget framåt lades fokus på mekanisering av jordbruket, kullager- och ståltillverkning samt anläggning av konstbevattning vilket krävde att stora mängder arbetskraft flyttades bort från jordbruket. För att bistå bönderna i Suipings län, som ofta tvingades jobba även nätter för att hinna ta hand om skörden vid sidan av industriarbetet, så infördes tillfälliga matsalar runt om i länet. Fenomenet med matsalar spred sig och de växte i storlek till att omfatta så många som flera tiotals familjer. Efter att ryktet om matsalarna nått Mao och erhållit hans gillande så fastslogs matsalarnas vikt för kommunerna och fick stå kvar även efter att skörden avslutats.⁴⁰

³⁵ Detta spektakulära resultat åstadkoms genom att ta skörden från produktionsbrigadens (大队) samtliga 430 mu och räkna den till en så kallad experimentåker (试验田) på 6,6 mu.

³⁶ Yu Dehong, 痛忆"信阳事件"全程(上), "三, 大跃进中的信阳地区"

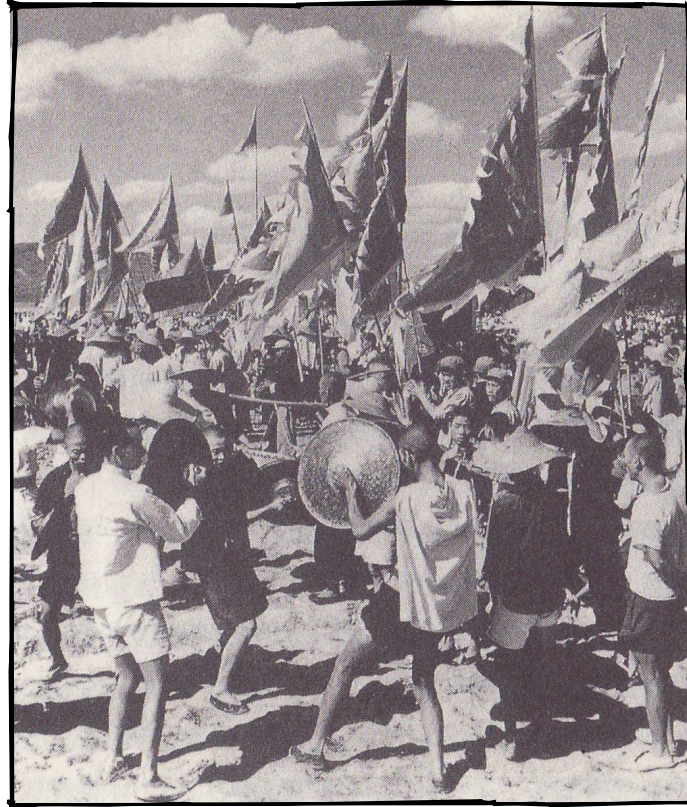
³⁷ Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.35
Siffrorna i tabellen var kraven från provinskommittén. Prefekturkommittén valde sedan på eget initiativ att öka kvoten med ytterligare 5% för varje län, vilket gav en slutgiltig skattebörda på 1,049 miljarder jin.

³⁸ Yang Jisheng, op.cit., s.92-93

³⁹ Lu Xianwen, "信阳事件"的历史, 社会根源及经验教训(上)

⁴⁰ Jia Yanmin, "大跃进"时期的河南农村公共食堂, s.61-62

Bild 6 - Kinas första folkkommun grundas, Chayashan, Suipings län, Henan

Källa: Wang Mengchu, "大跃进"亲历记, s.36

När Kinas första folkkommun skapades den 20 april 1958 i Chayashan i Suiping blev matsalen en symbol för "kommunismen" och ett mått på hur väl dess implementering fortskred. Det var således viktigt att Henans matsalar både var flest och hade bäst service. De följde därför från första dagen principerna "ät gratis" ("吃饭不要钱") och "ät dig proppmät" ("敞开肚皮吃"). För att skapa den mest progressiva folkkommunen och visa på fördelarna med kommunalt leverne avskaffades all privat egendom och mark; även köksredskap och grytor tillfördes kommunen vilket gjorde att dess invånare var tvungna att förlita sig helt på matsalarna. I slutet av augusti förklarades kollektiviseringen avslutad och vid slutet av november samma år hade Henan anlagt 237 545 stycken matsalar som betjänade 91,7% av befolkningen. Denna siffra växte sedan under 1959 till 97,8% vilket var mer än 25 procentenheter högre än det nationella medeltalet. De generösa riktlinjerna gjorde att kommunerna generellt överkonsumerade och slösade kraftigt när det kom till mathållningen.⁴¹

Yu Dehong, sekreterare åt chefen för Xinyangs prefektur, beskriver i sina memoarer tre anledningar till att storskörden hösten 1958 uteblev: det omfattande arbetet med stål, industri och infrastruktur, vars arbetskraft fick extra ransoner på grund av dess tunga natur; överkonsumtionen i folkkommunerna; den utbredda försummelsen av skördearbetet vilket fick till följd att grödor ruttnade på fälten och utsäde gick förlorat.⁴²

Dessa orsaker till trots så hade Xinyang troligen klarat sig betydligt bättre om inte målen för den statliga sädesanskaffningen sats alldeles för högt. Trots att till och med böndernas utsäde, foder och egna ransoner konfiskerades så kunde inte jordbruksskatten betalas. Detta ledde till att Wu Zhipu anklagade bönderna för att undanhålla säd för att inte själv tappa ansiktet. Därmed inleddes

⁴¹ Jia Yanmin, "大跃进"时期的河南农村公共食堂, s.62

⁴² Yu Dehong, 痛忆"信阳事件"全程(上), "三, 大跃进中的信阳地区"

en kampanj som skulle sopa Henan rent på spannmål i jakten på sädgömmor och medföra både svår svält och stora övergrepp på bönderna.⁴³

Stor skörd, svår svält

Både skördens storlek och Henans bidrag till jordbruksskatten för 1958 hade Wu Zhipu och provinskommittén stolt rapporterat till Centralkommittén i Beijing utan att först samråda med prefekturerna. Yao Xuezhi (姚学智), som då ansvarade för produktionsavdelningen vid provinskommitténs jordbruksdepartement, minns att det blev omöjligt att ifrågasätta skörde-resultatet efter att ordförande Mao lovordat Wus rapport. Och med beröm från högsta ort förväntade sig Wu Zhipu blankt att målen uppnåddes. När anskaffningen av spannmål till de statliga sädesmagasinen började gå trögt fick bönderna till slut ge upp både sitt utsäde och sitt foder. När inte heller detta räckte för att nå upp till kvoterna som bestämts organiserade provinskommittén en provinstäckande kampanj⁴⁴ för att avslöja och samla in alla de spannmålgömmor som bönderna antogs undanhålla.⁴⁵

Provinskommittén var övertygad om att höstskörden varit rekordstor och att säden som saknades måste förskingrats av bönder och arbetsbrigader. Pressen uppifrån att prestera vid insamlingen av jordbruksskatten tvingade många län att rapportera in större och större mängder återfunnen säd och på många platser anordnade även möten där man med pompa och ståt visade upp hur mycket av böndernas gömmor som återfunnits. Xinyangs prefekturchef Zhang Shufan (张树藩) med sekreterare Yu Dehong besökte i november 1958 Suiping och Xipings län för att följa upp arbetet med att leta sädesgömmor. De fann dock att det som i rapporterna kallats "tonvis" med återfunnen säd i själva verket bara var säckar fulla med skal och hylsor försedda med ett tunt lager säd på toppen. När prefekturkommittén inte lyssnade på deras rapporter om att det inte fanns någon säd att finna och att folket svält beordrade Zhang utan dess medgivande att en del av säden Suiping reserverat för staten skulle återdistribueras till länets bönder. Tack vare detta svält i princip ingen ihjäl i Suipings län under vintern 1958 och våren 1959. Zhang och Yu anklagades på grund av detta för att olovligen nyttjat statliga medel, ett av de "brott" för vilka de båda skulle få stämpeln högerelement.⁴⁶

Inte nog med att bönderna inte undanhållit säd som provinsledarna trott, i hela provinsen rådde utbredd sädesbrist och många matsalar hade slutat servera mat. Eftersom folkkommunernas medlemmar varken tilläts eller hade redskap att laga mat med var de tvungna att i smyg koka sötpotatis-blad, bark och vilda rötter i hemmen. Näringsbrist och ödem blev snabbt ett omfattande problem.⁴⁷

Trots att svår svält brutit ut och det uppenbarligen inte existerade så mycket säd som det ursprungligen rapporterats under höstskörden så skulle provinskommittén fortsätta sin jakt på undangömt spannmål. Samtidigt som mängder av matsalar stod stängda fortsatte propagandan att framhäva deras förträfflighet. Först i mars 1959 sägs premiärminister Zhou Enlai (周恩来) fått vetskap om situationen i Xinyang efter att en partimedlem vid namn Xu Xuefu (许学富) från Shangchengs län underrättat premiärministern om läget i Xinyang över telegram. Genom

⁴³ Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.93

⁴⁴ Denna kampanj går på kinesiska under namnet 反瞒产, vilket direkt översatt till svenska blir det något otympliga "anti-spannmålsundagömnings kampanjen".

⁴⁵ Ren Yanfang, 中国第一个人民公社的大饥荒, s.62-63

⁴⁶ Yu Dehong, 痛忆"信阳事件"全程(上), "三, 大跃进中的信阳地区"; Zhang Shufan, 信阳事件: 一个沉痛的历史教训, s.41

⁴⁷ Jia Yanmin, "大跃进"时期的河南农村公共食堂, s.63-64

centralregeringens direkta inblandning beslutades att Xinyangs samtliga prefekturer skulle tilldelas 100 miljoner jin säd vardera för att råda bot på svälten. Efter detta förbättrades läget avsevärt och i maj två månader senare justerades även riktlinjerna för matsalarna till att servera mat baserat på antalet invånare istället för att tillåta medlemmarna äta fritt. Ytterligare en månad senare beslutade Centralkommittén dessutom att folkkommunernas medlemmar åter skulle tillåtas föda upp djur och fjäderfä för eget bruk.⁴⁸

Lu Xianwen berättar i sina memoarer om hur provinskommittén, efter att nyheten om Henans bekymmer nått Centralkommittén, istället för att dra lärdom av katastrofen gjorde allt den kunde för att rädda ansiktet. I den rapport som Zhou Enlai avkrävde dem uppgavs att bara 5 000 människor svultit ihjäl när egentligen långt fler än 100 000 fått sätta livet till. Ännu ett exempel på hur provinskommittén fortsatte att ringakta verkligheten och hålla fast vid det Stora språngets ofelbarhet.⁴⁹

Språnget återuppstår vid Lushan

I december 1958 hade matransonerna i många städer nått oroande låga nivåer och Mao tillsammans med flera andra ledare i partitoppen började inse, rekordskörden till trots, att bristen på mat var ett faktum. För att komma till rätta med problemet kom Mao under månaderna som följde att förespråka att språnget skulle ske i ett något lugnare tempo. Dessutom infördes flertalet ändringar av ägandestrukturen i kommunerna och dess styrning.⁵⁰

Fortfarande inne på denna linje hade Mao för avsikt att använda partiets 8:e plenarsession i Lushan i juli månad 1959 för att på ett strukturerat sätt långsiktigt lösa de många problem som språnget åsamkat ekonomin. Till en början låg också fokus på att se verkligheten som den var och inte som propagandan målat upp den. Att till och med Wu Zhipu fick göra självkritik vid plenumet kan ses som ett tecken på att den tidigare både överhettade och överentusiastiska politiska arenan börjat svalna av. Dock fick ett oväntat utspel från en högt uppsatt politiker plenumet att sluta i rakt motsatt riktning till vad det började i.⁵¹

Försvarsminister Peng Dehuai hade under hösten 1958 och våren 1959 vid ett flertal tillfällen besökt olika provinser, inklusive sin hemprovins Hunan, och med egna ögon sett hur bönderna på gränsen till svält slet med stålproduktionen och hört deras berättelser om orättvisorna i folkkommunerna. Desillusionerad efter att ha sett vad det Stora språnget orsakat folket på gräsrotsnivån förde Peng vid plenarsessionens möten fram kritik av språnget i form av ett brev till Mao och lade skulden på honom personligen. Till försvar slog Mao ifrån sig kritiken och anklagade istället Peng för att aldrig varit en sann marxist, utan bara var en högeropportunist som infiltrerat partiet utan att egentligen ändra sin borgerliga världssyn. Resultatet blev Pengs omedelbara avsked. För att rättfärdiga avskedandet av en högt uppsatt krigshjälte som Peng var det nödvändigt för Mao och partiet att grundligen bevisa att han och andra kritiker hade fel. På plenarsessionen fastställdes så högeropportunistens hot mot partiet formellt och med det blåstes nytt liv i anti-höger

⁴⁸ Yu Dehong, 痛忆“信阳事件”全程(下), “四, 在错误的道路上越陷越深”;
Jia Yanmin, “大跃进”时期的河南农村公共食堂, s.64;
Lu Xianwen, “信阳事件”的历史, 社会根源及经验教训(上)

⁴⁹ Lu Xianwen, op.cit.

⁵⁰ Roderick MacFarquhar, The Origins of the Cultural Revolution Vol. 2, s.142-153

⁵¹ Roderick MacFarquhar, op.cit., s.190-192;
Li Rui, “信阳事件”及其教训, s.19-20

kampanjen. För att visa att språngepolitiken varit korrekt startades språnget därför om och de framsteg mot att förbättra böndernas situation gjordes ogjorda.⁵²

När allt det som plenarsessionen i Lushan var tänkt att råda bot på under andra halvan av 1959 blossade upp för att nå sitt klimax stod Wu Zhipu och Henan åter i framkanten. Li Rui (李锐), som 1959 tillfälligt agerat konsult åt Mao i frågor som berörde bevattningsfrågor och vattenkraft och som var närvarande vid plenumet, berättar att Wu i ett av sina tal vid plenumet svor dyrt och heligt att inte en enda matsal i Henan skulle tillåtas att stängas. Även i jakten på undangömt spannmål, som nu spritts över hela landet, var det Henan som visade vägen.⁵³

Besluten som fattades vid Lushanplenumet var enligt prefekturkommitténs förste sekreterare Lu Xianwen den omedelbara orsaken till att Xinyang-incidenten uppstod. Vid lanseringen av kadrernas omskolningskampanj under november och december månad året efter lades dock skulden officiellt på banditer och "onda krafter" som tagit makten från kadrerna, feodalisters kvarlevor i samhället och att den så kallade demokratiska revolutionen inte varit grundlig nog.⁵⁴

Vädret vänder

Sommaren 1959 år började den period som kom att kallas "den treåriga naturkatastrofen;"⁵⁵ med början i juli drabbades Henan av svår torka som kom att vara större delen av året. Det cirkulerar flera olika siffror på hur stor skörden i Xinyang blev 1959, men den officiella siffran är 3,26 miljarder jin, vilket bara var drygt hälften av vad som producerats under fjolåret. Dåliga väderförhållanden, undermålig organisation och brist på arbetskraft var alla faktorer som påverkade skördens storlek. Som sekreterare till den högste civila ledaren i Xinyang hade Yu Dehong väldigt god inblick i prefekturernas förhållanden. Baserat på egna inspektioner av länen sammanfattar han höstskörden enligt följande: 20-50% av länens brukbara areal blev aldrig uppodlad och av den areal som blivit besädd gav en tredjedel normal skörd, en tredjedel gav kraftigt nedsatt skörd och en tredjedel gick helt förlorad.⁵⁶

Mot denna bakgrund går det i efterhand att konstatera att tidpunkten för språngets återupplivande kom mycket olägligt. Trots att förutsättningarna var långt sämre än under samma period året innan så insisterade åtta av prefekturkommitténs ständiga utskotts nio medlemmar på att skörden detta år skulle bli ännu större. Zhang Shufan stod ensam fast vid sin åsikt att årets skörd omöjligen kunde överstiga fjolårets. Hans protester var dock för döva öron och prefekturkommittén fastslog skördens storlek till 7,2 miljarder jin med vilket jordbruksskatt på drygt 1 miljard jin följde. Allvaret i situationen och absurditeten i propagandan som följde Lushan-plenumet speglas tydligt i den slogan höstskörden gick under: "Svår torka, stor skörd." ("大旱大丰收")⁵⁷

⁵² Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.1051;
Roderick MacFarquhar, The Origins of the Cultural Revolution Vol. 2, s.193-200, 237-239;
Wu Si, 我的极左经历, s.16

⁵³ Li Rui, "信阳事件"及其教训, s.19

⁵⁴ Lu Xianwen, "信阳事件"的历史, 社会根源及经验教训(上);
Yang Jisheng, op.cit., s.68, 1055

⁵⁵ 1959-1961 drabbades Kina av en rad naturkatastrofer, från extrem torka till kraftiga översvämningar och tyfoner. På vissa platser uppstod även stora problem med insektsangrepp till följd av utrotandet av sparvar under det Stora språnget framåt. Denna period kallas på kinesiska för "三年自然灾害".

⁵⁶ Yu Dehong, 痛忆"信阳事件"全程(下), "四, 在错误的道路上越陷越深";
Yang Jisheng, op.cit., s.35;

⁵⁷ Yang Jisheng, op.cit., s.35;
Zhang Shufan, 信阳事件: 一个沉痛的历史教训, s.41

Bild 7 - Bönderna bryter kol och smälter stål istället för att ta hand om skörden, Anyangs län, Henan

Källa: Wang Mengchu, "大跃进"亲历记, s.172

Xinyang-incidenten

En hänsynslös jakt på säd

Vid insamlingen av jordbruksskatten under hösten och vintern 1959 var det politiska trycket på gräsrotskadreerna om möjligt ännu större än året innan. De som tidigare haft avvikande åsikter fann det bäst att förbli tysta; om inte ens en politiker och hjälte av Peng Dehuais kaliber kunde framföra kritik av partilinjens utan att bli stämplad, vem var då säker? I juli 1959 lanserade prefekturkommittén dessutom en policy som kom att kallas för "de tre förbuden"⁵⁸ för att skynda på insamlingen. I kombination med Lushanandan gjorde kampanjen att många fler kadre föll för trycket uppifrån än under fjolårets insamlingsarbete. Resultatet blev att bönderna tvingades leva upp till krav kadreerna själva visste vara omöjliga, många gånger under både grym och orättvis behandling.⁵⁹

Ställda inför en omöjlig uppgift med krav uppifrån på kvantifierbara resultat var kadreerna tvungna att förklara varför just deras län inte kunde leverera de stipulerade sädeskvoterna. Förskingring bland bönderna och sabotage utförd av klassfiender (som rika medelklassbönder och godsägare) var vanliga ursäkter. Mao Zedong skulle senare ge tre anledningar till Xinyang-incidentens uppkomst längs samma tankelinje. Dessa var att armén infiltrerats av godsägare och feodala element, folkets bristande moral⁶⁰ samt sist men inte minst allvarlig byråkratism. Man kan säga att fokus skiftade från skörden till kampen mot partiets inre fiender efter Lushan-plenumet.⁶¹

Efter att 5 miljarder jin säd med hårdhänta medel samlats in, tog det i slutet av oktober stopp. Upprörda över att insamlingen avstannat drev provinskommittén med otaliga telefonkonferenser och telefonsamtal på prefekturkommittén, som i sin tur ökade trycket på län och kommuner. På Lu Xianwens order åkte Suipings länssekreterare Cai Zhongtian (蔡中田) till Chayashans folkkommun för att driva på insamlingsarbetet. På ett extrainkallat möte, inför kommunens samtliga kadre, förklarade Cai:

Vi måste vara handfasta och hjärtlösa, allt spannmål skall grävas fram; ingen sten får lämnas orörd. De som står i vägen skall bekämpas, arresteras; detsamma gäller alla som tar deras parti. Vi får inte vela, inte tveka.⁶²

Baserat på materialet till författaren Qiao Peihuas (乔培华) nyligen publicerade bok *Xinyang-incidenten* ger Yan Jisheng ett flertal exempel på hur bönder i Huaidians folkkommun, Guangshans län, kom att behandlas under jakten på säd hösten/vintern 1959:

⁵⁸ De tre förbuden var: "tillåt inte att sädbrist nämns" ("叫喊缺粮关"), "tillåt inte att matsalar stängs" ("公共食堂停火关") och "tillåt inte att folk lämnar prefekturen" ("人口外流关").

⁵⁹ Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.36-37;
Yu Dehong, 痛忆"信阳事件"全程(下), "四, 在错误的道路上越陷越深"

⁶⁰ Ett exempel som Mao gav på "dålig moral" var de många första sekreterare i Xinyang som gift sig med döttrar till godsägare och på så sätt blivit godsägarnas talesmän.

⁶¹ Yang Jisheng, op.cit., s.40-41, 67-68

⁶² Yang Jisheng, op.cit., s.43-44;
Lu Xianwen, "信阳事件"的历史, 社会根源及经验教训(上)

1959-10-15: Zhang Zhirong från Xiongwans arbetsbrigad saknade [gömd] säd att återlämna varför han blev bunden och ihjälslagen med vedträn. Sedan tog en kader från storbrigaden en eldtång och fyllde den avlidne Zhangs anus med ris och bönor och samtidigt skanderade: "Jag ska lära dig gro säd på kroppen!"

...

1959-11-13: Xiongwans arbetsbrigads brigadchef Feng Shouyang bjöd inte en kader på besök från storbrigaden på mat och anklagades för att se ner på en överordnad. Som straff blev han misshandlad i storbrigadens matsal, fick öronen avslitna och avled 10 dagar senare.

...

1959-12-09: Chen Fuhou från Chenwans arbetsbrigad saknade [gömd] säd att återlämna varför han bunden och med ett snöre piercat genom örat blev ledd till ett hus och upphängd i en takbalk, dränktes i kallt vatten och slogs till döds med påk. För att hindra Chens 17-årige son från att vittna anklagades han falskt för slakt av boskap, varpå även han slogs ihjäl.⁶³

Av folkkommunens 36 691 medlemmar dog under perioden september 1959 till juni 1960 totalt 12 134 stycken; 3 528 av dessa misshandlades av vilka 1 174 till döds. Dessutom skall 381 personer skändat liken från 134 avlidna människor i jakt på mat. Det bör tas i beaktande att dessa siffror kommer från den kommun i det län där flest människor dog och kan inte sägas vara helt representativt för hela prefekturen. Dock nämner källor från flera håll att grymheter av samma typ förekom över hela Xinyang, bara antalet döda varierade från län till län.⁶⁴

Kannibalism härjar i Xinyang

Svår svält förekom inte bara i Xinyang utan i hela Henan, men i Xinyang dog det flest människor. Och svälten i Xinyang var verkligen svår: när matsalarna inte längre hade någon mat att servera tvingades folket förlita sig på surrogat som majsblast, bark och djurspillning för att överleva. När inte heller detta räckte blev det en sista utväg för många att äta människokött. Zhang Shufans sekreterare Yu Dehong var själv född och uppvuxen i Huaibin och berättar i sina memoarer om en hemresa då svälten härjade som värst.⁶⁵

I december 1959, samtidigt som Yu ställdes till svars för sina "högerbrott", svält hans far, ena farbror och dennes fru alla ihjäl. På grund av detta beviljades han ett par dagars ledighet för att ordna med deras begravning. Vägen hem till föräldrahemmet var kantad av lik från människor som kollapsat av hunger varthän de var på väg och avlidit; många vars armar och ben fått stora köttstycken bortskurna. Yu vittnar även om flera platser där döda samlats till stora högar, vissa med fler än hundra lik, i brist på människor med kraft nog att begrava dem. Av de 75 invånarna i Yu Dehongs arbetsbrigad svält hela 38 ihjäl. Blott dagar efter att Yu återvänt till Xinyang fick han nyheten att hans andra farbror och yngre kusin även de hade svultit ihjäl.⁶⁶

⁶³ Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.37-39

⁶⁴ Yang Jisheng, op.cit., s.39-49

⁶⁵ Yang Jisheng, op.cit., s.44;
Zhang Shufan, 信阳事件: 一个沉痛的历史教训, s.44

⁶⁶ Yu Dehong, 痛忆"信阳事件"全程(上), "一, "信阳事件"的概况"

Strax därefter berättade Yu sin historia för Zhang Shufan som än en gång rapporterade till prefekturkommittén. Kommittén valde dock att fortsätta ignorera problemet och skyllde istället de stora mängderna onaturliga dödsfall på pesten.⁶⁷

Författaren Yang Jisheng bekräftar genom intervjuer med andra överlevande från Huaibins län att situationen under vintern 1959 var oerhört diger. Bonden Yu Wenhai (余文海) förlorade åtta familjemedlemmar till svälten och intygar att många åt kött taget från ihjälsvultna, han själv inkluderad. Ett skrämmande exempel var bonden Gao Hongwen (高鸿文) från grannbyn vars fru åt upp deras tre barn när han arbetade med järnvägsreparationer på annan ort.⁶⁸

Svälten var inte grym bara i Guangshan och Huabins län; över hela Xinyang var bristen på mat allvarlig. En högstadielärare från byn Jiangzhai i Xi län har på sin blogg publicerat en längre berättelse om situationen i hans hemby under vintern 1959. Innehållet är baserat på historier från hans egen mor och andra överlevande. Av byns 397 invånare överlevde blott 90 och de som klarade sig gjorde det mycket tack vare att de åt människokött. En av de som åt mest var en kvinna som författaren bara hänvisar till som Barnens mor (孩儿娘). I en intervju med författaren återberättar hon hur hon tillsammans med sin lillebror Jiang Shubin (姜树彬) gav sig ut en natt i jakt på mat. Från en av massgravarna rullade de hem och styckade kroppen från en tonårig pojke. Organen togs om hand och hela liket skrapades rent på kött som sedan tillagades; till och med kroppens tunna fettlager smältes ner till olja och sparades. Hjärnan kokade de och åt direkt, resten grävdes ner för att de inte skulle bli upptäckta av byns kadrer.⁶⁹

En kvinna i byn med smeknamnet Houbeitou (后把头) hade även hon vid flera tillfällen ätit människokött. En dag var hon och dottern så hungriga att de inte visste vad de skulle ta sig till. Samma dag dumpades deras ihjälsvultne granne i den närbelägna massgraven och de bestämde sig för att äta honom. De kände honom väl och visste att det fortfarande fanns en del kött kvar på hans kropp. När de i skydd av mörkret smög ut för stycka honom fick de sig en ordentlig överraskning: liket hade redan blivit renskuret på kött, kvar var bara fötterna! Snopna fick de nöja sig med dessa och vad de kunde skrapa ihop från det som andra lämnat kvar.⁷⁰

Gränserna stängs

Förutom hungersnöden var de så kallade uppsamlingsstationerna (收容所) en källa till stor misär och svåra övergrepp. Under insamlingen av jordbruksskatten märkte prefekturkommittén i oktober 1959 att bönderna börjat fly området i jakten på mat. När antalet flyende tilltog ytterligare i november så upprättades uppsamlingsstationer för att hindra folket från att fly och på så sätt sprida information om förhållandena i Xinyang (ett av de tidigare nämnda tre "förbudena").⁷¹

I en hemlighetsstämplad publikation från Ministeriet för offentlig säkerhet publicerades i början av 1961 ett brev skrivet av en anonym medborgare som blivit arresterad och placerad i en uppsamlingsstation. Författaren skrev brevet i hopp om att göra de centrala myndigheterna medvetena om hur människorna behandlades i stationerna. Brevet och dess innehåll ansågs så känsligt att till och med dess spridning inom partiet begränsades kraftigt.⁷²

⁶⁷ Zhang Shufan, op.cit., s.42

⁶⁸ Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.49

⁶⁹ 回忆1959年"信阳事件"中的家乡, "吃人肉(二) - 煮人肉, 炼人油"

⁷⁰ Ibid., "吃人肉(三) - '麻芳的脚底板嚼不烂'"

⁷¹ Lu Xianwen, "信阳事件"的历史, 社会根源及经验教训(下), "第二阶段"

⁷² 《探亲记》, 中华人民共和国公安部公安建设编委会印

På väg för att besöka släktingar i Anhui i oktober 1960 blev författaren stoppad på tågstationen i Hefei och avkrävd bevis på sin härkomst. När han begärde att få se legitimation från personen som stoppat honom blev han bryskt infäst i en byggnad och inlåst i ett litet rum. Dagen därpå registrerades han vid den lokala uppsamlingsstationen⁷³ och fråntogs alla sina egendomar.⁷⁴

Under veckorna som följde blev han flyttad fram och tillbaka mellan olika arbetsläger under förhållanden som närmast kan liknas de i ett koncentrationsläger. Hela dagarna tvingades fångarna i lägren till fysiskt arbete under ständig övervakning; alla som arbetade för långsamt eller olovligt vilade blev misshandlade och sedan tvingades att fortsätta. Med en diet på bara ett halvt kilo ris eller sötpotatis per dag levde fångarna ständigt på svältgränsen. Brist på mat och skador från tidigare misshandel gjorde det svårt att hålla arbetstempot uppe, vilket resulterade i än mer godtyckligt våld från vakterna.⁷⁵

Fångar som på grund av sjukdom eller skador inte kunde delta i arbetet fick matransonerna halverade eftersom de inte längre "utförde kroppsligt arbete" men tvingades ändå städa latriner och sköta sophantering. Sjukvården de erhöll var dessutom närapå obefintlig:

Under arbetet i bergen var det många som fick fötterna sönderskurna av de vassa stenarna, men trots att fötterna var fulla av varfyllda och illaluktande sår fick de ingen läkarhjälp. Dessutom tvingades de hämta sin mat själva, krypandes bäst de kunde, eller vara utan.⁷⁶

På kvällarna hölls ofta långa möten där vakterna gjorde allt för att hitta anledningar att bestraffa fångar. Vanliga straff för de som "misskött" sig var misshandel och att stå bunden vid en påle eller tvingas sitta på knä i timtal.⁷⁷

Efter en dryg månad av svält och övergrepp lyckades till slut författaren att ta sig från stationen; utmärslad, utmattad, smutsig och täckt med löss men med livet i behåll.⁷⁸

Wang Zhigang (王志刚), då chef för säkerhetsbyrå i Shangchongs län, berättar i sina bekännelser att han de första dagarna i december 1959 fick direktiv uppifrån om att "städa upp" i länet; på tre dagar skulle utflödet av människor stoppas helt. Inom loppet av bara några dagar fångades 2 300 människor upp i uppsamlingsstationer. Det var inte bara flyende som stoppades; alla som av någon anledning råkat bli stämplade som farliga element⁷⁹ fångades även de upp. Så många människor hade till slut fångslats att folk inte ens vågade gå till marknaden av rädsla för att fångas in.⁸⁰

Med Xinyangs två tågstationer under total kontroll och hundratals uppsamlingsstationer över hela prefekturen kunde bönderna inte göra annat än att sitta hemma och vänta på svälten. Det uppskattas

⁷³ Stationen var belägen i staden Hefei i grannprovinsen Anhui, men skildringen i brevet anses ändå vara representativ för situationen i uppsamlingsstationerna i Henan. Dels på grund av dess läge, blott 13 mil från provinsgränsen, dels på grund av att innehållet speglar bilden andra källor målat upp och dels faktumet att den hemligstämplades.

⁷⁴ 《探亲记》，中华人民共和国公安部公安建设编委会印，s.4-6

⁷⁵ Ibid., s.9-12

⁷⁶ Ibid., s.11

⁷⁷ Ibid., s.12

⁷⁸ Ibid., s.16

⁷⁹ De fem farliga elementen (五类分子) var en benämning för godsägare, rika medelklassbönder, anti-revolutionärer, kriminella och högerelement (地, 富, 反, 坏, 右).

⁸⁰ Wang Zhigang, 信阳事件吃人原始记录: 王志刚认罪书, "五, 我积极的..."

att totalt så många som 190 000 människor torterades, misshandlades och svält i dessa stationer. Bara i Huangchuans län greps 9 330 personer, av vilka 2 195 misshandlades så illa att de antingen dog eller fick bestående handikappade av sina skador.⁸¹

Hungersnöden eller övervåld från kadrer, oavsett anledning så var Guangshan det län i vilket det i absoluta tal dog flest; totalt dog mer än en femtedel av invånarna och i vissa av arbetsbrigaderna var siffran högre än 60%. I Huaibins län dog det flest procentuellt sett. Det har uppskattats att 160-180 000 av länets dryga 500 000 invånare svält ihjäl, det vill säga dryga 30%.⁸²

Statens magasin svämmer över

Oerhört tragiskt är faktumet att medan folket i Xinyang svält under vintern 1959 och början på 1960 var sädesmagasinen proppfulla. Inte bara de statliga lagren var väl tilltagna, i Xinyang fanns dessutom runt 5,5 miljarder jin reserverade för nödsituationer.⁸³

Tabell 2 - Kinesiska statens spannmålsreserver 1957-1962 (miljarder jin)

Månad / År	57-58	58-59	59-60	60-61	61-62
Oktober	56.02	41.81	65.52	38.69	30.50
November	69.07	65.80	88.70	54.01	46.06
December	75.69	74.84	84.90	57.21	49.00
Januari	72.51	71.44	76.42	51.04	43.88
Februari	67.66	65.46	67.32	44.45	39.49

Källa: Yang Jisheng, 大跃进的年代: 食粮问题上的荒唐 (六, 政府的粮食库存比农民生命更重要)

Samtidigt exporterade staten långt mer säd och stapelvaror under denna period än vad som gjorts tidigare vilket otvivelaktigt förvärrade situationen. En tänkbar anledning till regeringens iver att stärka spannmålsreserverna kan vara det ekonomiska hjälppaketet från Soviet som Kina skulle betala för genom export.⁸⁴

Tabell 3 - Kinesiska statens export av spannmål 1957-1962 (miljarder jin)

År	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Export	41.85	57.68	83.16	54.41	27.10	20.62

Källa: Yang Jisheng, 大跃进的年代: 食粮问题上的荒唐 (七, 饿死人最多的时候, 食品出口最多)

Hungern till trots bröt inte folket upp ett enda sädesmagasin. Istället svält på vissa platser människor ihjäl utanför magasinerna i väntan på att regeringen skulle öppna dem. Med tanke på hur mycket spannmål som fanns lagrat borde det inte uppstått någon hungersnöd. Blott de 40,35

⁸¹ Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.57-58

⁸² Yang Jisheng, op.cit., s.47-49, 52;
Yu Dehong, 痛忆“信阳事件”全程(上), “一, ‘信阳事件’概况”

⁸³ Yu Dehong, op.cit., “二, 信阳地区的基本情况”;
Yang Jisheng, op.cit., s.51

⁸⁴ Roderick MacFarquhar, The Origins of the Cultural Revolution Vol. 2, Oxford University Press, s.135
Vid Sovjetunionens kommunistpartis 21:a partikongress i januari-februari 1959 beslutade Zhou Enlai och Khrushchev att 78 projekt till ett värde av 5 miljarder rubel skulle startas för att stärka Kinas industri.

miljarder jin säd som fanns i statens lager i april 1960 skulle enligt dåtida riktlinjer räckt för att föda 1,4 miljarder människor i ett helt år!⁸⁵

Regeringen ingriper

Det är inte helt självklart att definiera när Xinyang-incidenten slutade. Sett till när svälten slutade så skall Lu Xianwen enligt egen utsägo avbrutit insamlingen av jordbruksskatten i början av november 1959 och Yu Dehong beskriver svälten i Xinyang som i stort sett under kontroll i januari 1960 (i februari enligt Zhang Shufan).⁸⁶

Vissa definierar incidenten som avslutad när olika departement från regeringen började skicka kadrer för att undersöka situationen i Xinyang i april. Om man istället ser till när incidenten avslöjades och Centralkommittén agerade kom slutet först långt senare. Det är svårt att skapa en klar bild av förloppet på grund av att det som skrivits om perioden februari-december 1960 är väldigt fragmenterat. Olika departement skickade i omgångar kadrer till Xinyang vilket genererade många olika versioner av vad som hände.⁸⁷

I februari 1960 anlände en departementschef från ministeriet för interna angelägenheter (中央内务部) med efternamnet Guo (郭处长) för att undersöka rykten om svält i prefekturen. Efter att ha träffat Zhang Shufan avlade Guo rapport i Beijing till sina överordnade vilket föranledde att vice sektionschefen för den centrala kommissionen för övervakning av disciplin (中央纪律检查委员会) Li Jian (李坚) skickades till Xinyang i april. På grund av både provinskommitténs och prefekturkommitténs mörkläggning av svälten skickade även Centralkommitténs övervakningskommission (中央监察委员会) under samma tidsperiod en egen grupp kadrer till Xinyang som gick från by till by för att skaffa sig en egen uppfattning av läget. Dessutom skall Ministeriet för offentlig säkerhets (中央公安部) byråchef Yu Sang (于桑), vars byrå bl.a. hade ett ansvarsområde som liknade den svenska kriminalvårdens, utfört en egen undersökning i Xinyang.⁸⁸

Att hungersnöden lindrats betydde inte mer än att färre gick hungriga. Yu Dehong beskriver ett Xinyang som utifrån sett föreföll lugnt och stabilt men som bubblade på insidan. Med prefekturen under regeringens lupp är det förstaeligt om ledarna i Xinyang fick panik. Information om svälten de försökt hålla hemlig började nu läcka ut till regeringen i rapporter med siffror från 400 000 till 700 000 döda. Men istället för att lösa problemet fortsatte man driva samma politik som tidigare och allt gjordes för att hålla krisen inom prefekturen. Således fortsatte även jakten på högerelement och sanningssägare.⁸⁹

⁸⁵ Yang Jisheng, 大跃进的年代: 食粮问题上的荒唐, “六, 政府的粮食库存比农民生命更重要”;
Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.54;
Zhang Shufan, 信阳事件: 一个沉痛的历史教训, s.44

⁸⁶ Zhang Shufan, op.cit., s.42;
Yu Dehong, 痛忆“信阳事件”全程(下), “四, 在错误的道路上越陷越深”;
Lu Xianwen, “信阳事件”的历史, 社会根源及经验教训(上), “第四”

⁸⁷ Yang Jisheng, op.cit., s.64-68;
Li Rui, “信阳事件”及其教训, s.19

⁸⁸ Zhang Shufan, op.cit., s.42-43;
Yang Jisheng, op.cit., s.64-66;
Qiao Peihua, 周恩来与信阳事件, s.91

⁸⁹ Ren Yanfang, 中国第一个人民公社的大饥荒, s.62;
Yu Dehong, 痛忆“信阳事件”全程(下), “五, 信阳事件的善后工作”;
Yang Jisheng, 墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实, s.64-67;

När det blev tydligt att problemen i Xinyang inte gick att hålla hemliga anordnade provinskommittén i juli 1960 ett möte för prefektorens ledare för att hålla en enad front och leta syndabockar i ett försök att reducera allvaret i situationen.⁹⁰

I oktober åkte Li Jian åter till Xinyang och fann efter noggrannare efterforskningar att antalet ihjälsvulna uppgick till 1 050 000, en åttodel av Xinyangs 8 042 097 invånare. Att situationen i Xinyang var så pass diger skall vid ett möte för de fyra stora regionernas högsta ledare ha kommit som en chock för Centralkommittén. Man vet att också att Mao själv mottog en rapport i ärendet dagen efter (den 24:e oktober) som han omgående diskuterade med Zhou Enlai och Liu Shaoqi. Maos inställning till problemet var att Xinyang-incidenten uppstått eftersom revolutionen inte varit tillräckligt djupgående. Därför skickades vice premiärminister Li Xiannian (李先念) den 12:e november för att ta itu med problemet och under samma månad ersattes många av ledarna i Xinyang. Av prefekturkommitténs nio medlemmar byttes alla ut och av provinskommitténs stående kommittés medlemmar behölls bara Zhang Shufan och disciplinkommitténs sekreterare Qiu Jinmin (邱进敏). I och med detta kan den interna mörkläggningen av Xinyang-incidenten anses varit bruten.⁹¹ Det bör tilläggas att den inte med ett ord omnämndes i media vid denna tid.

Xinyang-incidenten var inte en enskild, isolerad händelse. Tvärtom. Flertalet provinser i Kina led brist på stapelvaror med svält som följd under slutet av 1950-talet. Att just Xinyang utmärkte sig beror på att antalet som dog där var relativt stort samt att det var den hungersnöd som regeringen först blev medveten om.⁹²

Det kan också vara en förklaring till krafttagen regeringen tog för att komma till rätta med problemen. Den förste januari 1961 beordrade Centralkommittén att kadren i Xinyang skulle ges "extra lektioner" ("补课") för att slutföra det revolutionen skulle åstadkommit. Redan under försvarskriget mot Japan kontrollerades Xinyang av KKP och var dessutom ett revolutionärt "basområde"; att revolutionen på en sådan plats skulle varit "ofullständig" är omöjligt. Men eftersom ordförande Mao sade att så var fallet blev historiska meriter inget värda. Istället för att undersöka kopplingen mellan problemen i Xinyang och den vänsterextrema politiken som förts sedan början av det Stora språnget framåt fortsatte man i samma felaktiga riktning. De som fick skulden och sattes i "skolbänken" var kadrer på de lägre nivåerna som bara följt instruktionerna uppifrån och inte de som kanske egentligen hade behövt dem. Därför kvarstod lika många problem efter de grymma "extralektionerna" som de faktiskt löste.⁹³

⁹⁰ Zhang Shufan, 信阳事件: 一个沉痛的历史教训, s.43;
Yu Dehong, op.cit., "五, 信阳事件的善后工作"

⁹¹ Yang Jisheng, op.cit, s.50, 64-67, 73, 75;
Yu Dehong, op.cit., "五, 信阳事件的善后工作";
Liu Liqiang, "信阳事件"后刘建勋在河南, s.65;
He Libo, 吴芝圃与河南的"大跃进", s.24

⁹² Yang Jisheng, op.cit., s.1054-1055;
Lu Xianwen, "信阳事件"的历史, 社会根源及经验教训(上), "序言"

⁹³ Yu Dehong, op.cit., "五, 信阳事件的善后工作";
Yang Jisheng, op.cit., s.68-72

Slutsats

Katastrofen som drabbade Xinyang drabbade även hela provinsen, för att sedan sprida sig över hela Kina. Hungersnöden började här under hösten 1958 och kulminerade vintern 1959, men våldet och förtrycket hade satts igång långt tidigare och kom att fortsätta långt efter. Vissa skyller på att Wu Zhipu tog makten, andra på avskedandet av Peng Dehuai vid Lushan och ytterligare några på införandet av folkkommunerna. Faktum är att ingen enskild orsak föranledde "incidenten", den var snarare resultatet av ett flertal olika faktorer. Den fullkomliga övertron på kommunismen och "de breda massornas" förmåga att överträffa både vetenskapen och naturen var en viktig faktor. Kadaverdisciplin och tystandet av avvikande åsikter kombinerat med ett oerhört tävlingsinriktat politiskt klimat utan rum för varken sunt förnuft eller andraplatstagare spelade onekligen en avgörande roll. Därtill kom en regering som glidit längre och längre bort från livet bland bönderna på grund av bristen på sanningsenliga rapporter.

Maos massiva inflytande och personlighetskulten kring honom gjorde det dessutom omöjligt att förändra politiken utan hans initiativ. Alla dessa faktorer kombinerat med de många och långa naturkatastroferna som drabbade området i slutet av 50-talet slog till slut spiken i kistan. I efterhand är det skrämmande tydligt hur språnget framåt blev ett jättelikt kliv bakåt. Svälten följde det dåliga vädret över hela landet och på många platser var nöden minst lika stor som i Henan; hungersnöden i Henan var dock den som uppmärksammades av regeringen först. De som i slutändan fick betala priset för kommunistpartiets samhällsekonomiska experiment var Kinas bönder och gräsrotskadreerna. I Xinyang kom prislappen att landa på mer än en miljon förlorade människoliv och fysisk lidande för mångdubbelt fler.

Referenslista

- Xinyang shijian: Yi ge chentong de lishi jiaoxun (信阳事件: 一个沉痛的历史教训) [Xinyang-incidenten: En av historiens smärtsamma läxor]
Zhang Shufan (张树藩)
Bai nian chao (百年潮) [Den hundraåriga vågen], nr. 6, 1998
- “Xinyang shijian” hou Liu Jianxun zai Henan (“信阳事件”后刘建勋在河南) [Liu Jianxun och Henan efter “Xinyang-incidenten”]
Liu Liqiang (刘立强)
Yanhuang Chunqiu (炎黄春秋) [Den gula kejsarens era], nr. 9, 2009
- Zhongguo di yi ge renmingongshe de dajihuang (中国第一个人民公社的大饥荒) [Den stora svälten i Kinas första folkkommun]
Ren Yanfang (任彦芳)
Yanhuang Chunqiu (炎黄春秋) [Den gula kejsarens era], nr. 5, 2008
- Wu Zhipu yu Henan de “Dayuejin” (吴芝圃与河南的“大跃进”) [Wu Zhipu och Henans “Stora språng framåt”]
He Libo (何立波)
Wenshi Bolan (文史博览) [Djupläsning i litteratur och historia], nr.1, 2008
- Xinyang shijian - ji qi jiaoxun (信阳事件-及其教训) [Xinyang-incidenten och dess lärdomar]
Li Rui (李锐)
Yanhuang Chunqiu (炎黄春秋) [Den gula kejsarens era], nr. 4, 2002
- Shumin zuopai: Jiceng fanyou yundong de shehui xuejie (庶民右派:基层反右运动的社会学解)
[Gemene man - högerelementet: Lärdomar och lösningar från anti-högerkampanjen på gräsrotsnivå]
Li Ruojian (李若建)
Kaifang shidai (开放时代) [Den öppna tidsåldern], nr. 4, 2008
- “Dayuejin” shiqi de Henan nongcun gonggong shitang (“大跃进”时期的河南农村公共食堂)
[De offentliga matsalarna på landsbygden i Henan under det Stora språnget]
Jia Yanmin (贾艳敏)
Nanjing daxue xuebao (zhixue renwenkexue shehui kexue ban) 南京大学学报(哲学人文科学社会科学版) [Nanjings universitets journal (fakulteterna för filosofi, humaniora och statsvetenskaps utgåva)], nr. 6, 2003
- Wo de jizuo jingli (我的极左经历) [Mina högerextrema erfarenheter]
Wu Si (吴思)
Bolan qunshu (博览群书) [Allsköns djupläsning], nr. 11, 2006
- Zhou Enlai yu Xinyang shijian (周恩来与信阳事件) [Zhou Enlai och Xinyang-incidenten]
Qiao Peihua (乔培华)
Lishi yuekan (史学月刊) [Historiografiska månadsmagasinet], nr. 6, 1998

- Mubei - Zhongguo liushi niandai dajihuang jishi (墓碑 - 中国六十年代大饥荒纪实) [Gravstenar - En dokumentär av den stora svälten i 1960-talets Kina]
Yang Jisheng (杨继绳)
Tiandi tushu youxian gongsi (天地图书有限公司) [Världens böcker AB], 6:e utgåvan, Hongkong, 2008
- “Dayuejin” qinliji (“大跃进”亲历记) [Personberättelser från det Stora språnget framåt]
Wang Mengchu (王梦初)
Renmin chubanshe (人民出版社) [Folkets förlag], Beijing, 2008
- “Tanqinji” (《探亲记》) [Berättelsen om ett besök hos släktingar]
“Gongan jianshe” (“公安建设”) [Offentlig Säkerhetsuppbyggnad]
Zhongguo renmin gongheguo gonganbu gonganjiangshe bianweihui yin (中华人民共和国公安部公安建设编委会印) [Folkrepubliken Kinas Ministerium för Offentlig Säkerhet, redaktionskommittén för *Offentlig Säkerhetsuppbyggnad*], s.4-16 (totalt s.156-168), nr.10, 1961, totalt nr. 415
- **The Origins of the Cultural Revolution 2: The Great Leap Forward 1958-1960**
Roderick MacFarquhar
Oxford University Press, Oxford, 1983
- **The Cambridge History of China, Vol. 14: The People's Republic, Part 1: The Emergence of Revolutionary China, 1949-1965**
John K. Fairbank och Roderick MacFarquhar
Cambridge University Press, Cambridge, 1987
- **China: A New History**
John King Fairbank
The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, 1992
- **Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer. Forskningsöversikt.**
Klas-Göran Karlsson och Michael Shoenhals
Forum för levande historia, 2008
- Dayuejin de niandai: liangshi wenti de huangtang (大跃进的年代: 粮食问题上的荒唐) [Det Stora språngets årtionde: det absurda i spannmålsproblemet]
Yang Jisheng (杨继绳)
Yanghuang chunqiu wangkan waigao (炎黄春秋网刊外稿) [Den gula kejsarens eras nätutgåvas externa manus]
<http://www.yhcqw.com/html/kwgnew/2009/531/0953117957G14J9%E8%87%AA%E5%8A%A8%E7%BC%96%E5%8F%B7ID%E5%94%AF%E4%B8%80NewsID.html>
Hämtad: 2010-12-02

- Tongyi “Xinyang shijian” quancheng (shang) (痛忆”信阳事件”全程(上)) [Den smärtsamma Xinyang-incidentens fulla förlopp (del 1)]
Yu Dehong (余德鸿)
http://blog.sina.com.cn/s/blog_4e5f987f0100h150.html
Hämtad: 2010-10-26
- Tongyi “Xinyang shijian” quancheng (xia) (痛忆”信阳事件”全程(下)) [Den smärtsamma Xinyang-incidentens fulla förlopp (del 2)]
Yu Dehong (余德鸿)
http://blog.sina.com.cn/s/blog_4e5f987f0100h152.html
Hämtad: 2010-10-26
- “Xinyang shijian” de lishi, shehui genyuan ji jingyan jiaoxun (shang) (“信阳事件”的历史, 社会根源及经验教训(上)) [Historien bakom Xinyang-incidenten, dess samhällliga ursprung och lärdomar från erfarenheter (del 1)]
Lu Xianwen (路宪文)
http://blog.sina.com.cn/s/blog_4e5f987f0100h226.html
Hämtad: 2010-10-26
- “Xinyang shijian” de lishi, shehui genyuan ji jingyan jiaoxun (xia) (“信阳事件”的历史, 社会根源及经验教训(下)) [Historien bakom Xinyang-incidenten, dess samhällliga ursprung och lärdomar från erfarenheter (del 2)]
Lu Xianwen (路宪文)
http://blog.sina.com.cn/s/blog_4e5f987f0100h2gb.html
Hämtad: 2010-10-26
- Xinyang shijian chi ren yuanshi jilu: Wang Zhigang renzuishu (信阳事件吃人原始纪录: 王志刚认罪书) [En förstahandsberättelse om kannibalism under Xinyang-incidenten: Wang Zhigangs bekännelser]
http://www.360doc.com/content/09/0104/08/52059_2256097.shtml
Hämtad: 2010-02-14
- Huiyi 1959 nian “Xinyang shijian” zhong de jiaxiang (回憶1959年"信阳事件"中的家乡) [Minnen från hemtrakterna under 1959 års Xinyang-incident]
<http://yzruan.blog.sohu.com/144142681.html?act=1265689466122>
Hämtad: 2010-11-25
- Karta över Henan
<http://english.dreams-travel.com/chinaguide/henan-map.htm>
Hämtad: 2010-12-03
- Karta över Anhui
<http://english.dreams-travel.com/chinaguide/anhui-map.htm>
Hämtad: 2010-12-03
- Karta över Kina
http://mapsof.net/uploads/static-maps/china_henan_location_map.png
Hämtad: 2010-12-03